

*Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se*

Yttrande över remiss - Naturvårdsverkets förslag till riktlinjer för resurseffektiv hantering av entreprenadberg inom bygg- och anläggningsprojekt

Naturvårdsverket har remitterat ett förslag till riktlinjer för resurseffektiv hantering av entreprenadberg inom bygg- och anläggningsprojekt. Storsthlm är inte remissinstans men ser det som mycket angeläget att lämna synpunkter då masshantering är högt prioriterat för Stockholms läns kommuner. Storsthlm lämnar synpunkter utifrån Storsthlms roll som samverkansorganisation för Stockholms läns kommuner.

Sammanfattning av Storsthlms synpunkter

- Storsthlm ser positivt på ambitionen att ta fram nationella riktlinjer för hantering av entreprenadberg och delar bedömningen att det finns ett behov av ökad tydlighet.
- Storsthlm välkomnar att entreprenadberg i högre grad betraktas som en resurs som bör återanvändas inom ramen för en cirkulär och resurseffektiv masshantering.
- Storsthlm avstyrker dock Naturvårdsverkets förslag i dess nuvarande form. De föreslagna riktlinjerna är enligt Storsthlms bedömning alltför otydliga för att ge det stöd som efterfrågas.
- Otydligheten riskerar att leda till överdriven försiktighet, omfattande krav på provtagning, analys och dokumentation samt minskad återanvändning av entreprenadberg.
- Storsthlm bedömer att förslagets praktiska konsekvenser för storstadsregioner inte är tillräckligt beaktade. Krav på sortering, stora hanteringsytor och långtgående spårbarhetskrav riskerar att bli särskilt svåra att tillämpa i Stockholmsregionen.
- Förslaget riskerar därmed att medföra ökade kostnader, fler transporter, högre utsläpp och fördröjningar i bygg- och infrastrukturprojekt.
- Storsthlm anser att konsekvensanalysen är otillräcklig och att kunskapsunderlag avseende samhällsekonomi, teknik, miljö och hälsa behöver stärkas innan riktlinjer fastställs.

Beskrivning av synpunkterna

Användningen av entreprenadberg har historiskt haft avgörande betydelse för möjligheterna till utbyggnad av bostäder och infrastruktur i Stockholmsregionen. Det finns idag inga exempel på när traditionella cirkulära hanteringen av entreprenadberg har orsakat omfattande miljöstörning. I underlaget till de föreslagna riktlinjerna saknas beskrivningar som utifrån miljö och hälsa motiverar den alltmer resurskrävande hanteringen av entreprenadberg.

Storsthlm ser i grunden positivt på ambitionen att ta fram nationella riktlinjer för hantering av entreprenadberg. Kommunerna har under lång tid påtalat behovet av tydlig vägledning, särskilt när det gäller hantering av bergmassor som innehåller naturligt förekommande ämnen såsom sulfider och arsenik. Otydlighet i nuvarande praxis har i många fall lett till skilda tolkningar och bedömningar, vilket försvårar såväl verksamhetsutövarnas arbete som tillsynen. Detta är särskilt angeläget mot bakgrund av kommunernas ansvar i båda dessa delar.

Storsthlm ser det också som positivt att riktlinjerna utgår från att entreprenadberg ska betraktas som en resurs och, så långt möjligt, återanvändas. Detta ligger väl i linje med kommunernas arbete för en mer cirkulär och resurseffektiv masshantering i enlighet med den masshanteringsstrategi som Storsthlm har antagit tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholm, Region Stockholm, Trafikverket och Stockholms stad. Om bergmassor som uppstår i bygg- och infrastrukturprojekt i högre grad kan användas lokalt och i nära anslutning till där de uppkommer, kan behovet av nya täkter minska. Samtidigt kan kostnadsdrivande transporter reduceras, vilket är positivt både ur klimat- och resurshushållningsperspektiv.

Storsthlm avstyrker förslaget till riktlinjer

Storsthlm bedömer att de föreslagna riktlinjerna i flera avseenden är otydliga. Av det skälet avstyrker Storsthlm Naturvårdsverkets remitterade förslag till riktlinjer för resurseffektiv hantering av entreprenadberg inom bygg- och anläggningsprojekt.

Otydligheten riskerar att leda till en oproportionerlig försiktighet i tillämpningen, med omfattande krav på provtagning, analys och dokumentation som följd. Det är dessutom svårt att tillämpa riktlinjerna i tidiga skeden av ett projekt, eftersom massornas slutliga användning ofta ännu inte är fastställd. Detta riskerar sammantaget att göra berörda aktörer mindre benägna att återanvända massor.

Detta kan leda till ökade kostnader och fördröjningar i bygg- och infrastrukturprojekt. Om entreprenadberg i större utsträckning klassas som avfall kan det dessutom medföra omfattande transporter till deponi, ökade utsläpp av växthusgaser och högre kostnader genom hela hanteringskedjan. Därmed riskerar förslaget att motverka syftet om en resurseffektiv och cirkulär hantering av entreprenadberg.

Storsthlm vill även framhålla att den föreslagna indelningen av material i tre kategorier kan innebära betydande logistiska och ekonomiska utmaningar. En sådan ordning förutsätter omfattande sortering samt tillgång till stora upplags- och hanteringsytor, något som ofta är svårt att tillgodose i Stockholmsregionen. Även detta riskerar att öka transporterna. Därtill kan långtgående krav på spårbarhet bidra till att entreprenadberg väljs bort till förmån för jungfruligt berg, vilket inte främjar en cirkulär resursanvändning.

I Stockholmsregionen riskerar detta i förlängningen att bromsa eller försvåra genomförandet av viktiga investeringar i bostäder, infrastruktur och kollektivtrafik.

Storsthlm anser vidare att Naturvårdsverkets konsekvensanalys är otillräcklig och inte i tillräcklig grad speglar den praktiska hanteringen i branschen. Det finns behov av en mer genomarbetad samhällsekonomisk analys som tydligt redovisar konsekvenser av en otydlig reglering. Storsthlm bedömer också att ytterligare kunskapsunderlag behövs för att kunna ta ställning till hur entreprenadberg bör hanteras. Exempelvis pågår ett forskningssamarbete mellan Trafikverket och Luleå tekniska universitet, vars resultat väntas presenteras under 2026 och kan få betydelse för bedömningen av de nu föreslagna riktlinjerna. Till sist efterfrågar Storsthlm en väl underbyggd redovisning av de miljö- och hälsomässiga risker som motiverar riktlinjer vilka kan medföra kostnadsökningar i miljardklassen.

Med vänlig hälsning

Mats Gerdau
Förbundsordförande
Storsthlm

Johan von Sydow
Förbundsdirektör
Storsthlm